

Νικόλας Κανελλόπουλος,
Δικηγόρος, Σύμβουλος ΔΣΑ

Εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο

Ο πολυεπίπεδος σύγχρονος χείμαρρος εξελίξεων θα ήταν αδύνατον να αφήσει ανέγγιχτο το δικηγορικό επάγγελμα. Η αποτελεσματική πλέον άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος στα σύγχρονα τεχνολογικά, οικονομικά αλλά κυρίως υπερεθνικά δεδομένα, με την πολυμορφία της τεχνολογίας, τον επαναπροσδιορισμό και την άνιση νεότευκτων μορφών συναλλαγών αλλά και την αδήριτη πα αναγκαιότητα της κατάρτισης του δικηγόρου με τρόπον ώστε να αντεπεξέρχεται ικανοποιητικώς στις απαιτήσεις μιας υπερεθνικής νομικής και επιχειρηματικής κοινότητας, δεν μπορεί παρά να χαρακτηρίζεται από άρτια βασική κατάρτιση, ενδελεχή εξειδίκευση, επιτυχή μηχανοργάνωση, οικονομικά μέσα και ειδικευμένο βοηθητικό προσωπικό.

Ποιος καλύτερος τρόπος για τη σωρευτική συνεύρεση όλων των ανωτέρω παραμέτρων σε ένα δικηγορικό γραφείο, από τη συνένωση δυνάμεων πνευματικών, οικονομικών και πελατειακών στο όνομα και υπό τη μορφή μιας δικηγορικής εταιρίας;

Σε υπερεθνικό επίπεδο ο θεσμός των δικηγορικών εταιριών όχι μόνο ανθεί, αλλά ως ένα βαθμό έχει πρωθηθεί στην κατεύθυνση των διασυνοριακών συγχωνεύσεων των μεγάλων νομικών συμμαχιών. Η πιο πολυσυζητημένη και τολμηρή από αυτές τις συμφωνίες ήταν η τριμερής συγχώνευση μεταξύ της Clifford Chance (Λονδίνο), της Rogers & Wells (Νέα Υόρκη) και Pender, Volhard, Weber & Axter (Γερμανία), με την οποία δημιουργήθηκε η μεγαλύτερη δικηγορική εταιρία του κόσμου. Στο κλίμα αυτό του ανταγωνισμού, οι λογδρέζοι ανταγωνιστές τους σπεύδουν να ακολουθήσουν το παράδειγμα των προαναφερθέντων πρωτοπόρων, με άμεσο στόχο όχι μόνο την επιαύξηση του mīnimum των δικηγορικών αμοιβών και τη θέση του ελαχίστου ορίου σε επίπεδα αισθάνητα για τον μέσο μονήρη καλό μάχιμο δικηγόρο, αλλά και την αύξηση των διασυνοριακών επιχειρήσεων.

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Προς τον εκσυγχρονισμό του θεσμού

Παρά το γεγονός λοιπόν ότι στον διεθνή χώρο οι εγχώριες και κατ' αποκοπή συγχωνεύσεις είναι φαινόμενο σύνηθες και καθημερινό, η νομική αγορά παραμένει στη μεγάλη της πλειοψηφία κατακερματισμένη, αποτελούμενη τόσο από ανεξάρτητες επιχειρήσεις όσο και από κολοσσούς απασχολούντες χιλιάδες άτομα. Οι λόγοι αυτού του κατακερματισμού είναι αφενός τα ίδιαίτερα χαρακτηριστικά του νομικού επαγγέλματος σε σχέση λ.χ. με τον λογιστικό χώρο, που καθιστούν τη μάχη κυριαρχίας πιο πολύπλοκη, το διαφορετικό νομικό σύστημα από χώρα σε χώρα, οι αυστηροί περιορισμοί ως προς την ικανότητα άσκησης δικηγορίας, αλλά και η υποχρέωση αποκλειστικού σκοπού των δικηγορικών εταιριών. Όμως για τις πλουσιότερες και μεγαλύτερες από αυτές τις εταιρίες η ανάπτυξη των παγκοσμίων κεφαλαιαγορών και η παγκοσμιοπόίηση σηματοδοτούν την εποχή που οι νομικές συμβουλές σε διεθνές επίπεδο καθίστανται το κατεξοχήν περιζήτητο στοιχείο και το ζωτικότερο και αποδοτικότερο σημείο των εργασιών τους, άνευ του οποίου δεν θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν την υψηλού επιπέδου πελατεία τους.

Η λειτουργία του θεσμού στην Ελλάδα

Στη χώρα μας ο θεσμός των δικηγορικών εταιριών καλύπτεται από το π.δ. 518/1989 το οποίο ανέτρεψε το μέχρι τότε απροσπέλαστο τείχος της μονήρους δικηγορίας, επιτρέποντας τη σύστασή τους με τη μορφή "αστικής επαγγελματικής εταιρείας δικηγόρων". Δεκατέσσερα χρόνια έχουν περάσει από την εισαγωγή του θεσμού στην ελληνική νομική και επαγγελματική πραγματικότητα και στο μητρώο του ΔΣΑ, του μεγαλύτερου επιστημονικού συλλόγου της χώρας είναι εγγεγραμμένες μόνο 38 εταιρίες δικηγόρων. Το νούμερο ηχεί πραγματικά μηδαμινό και μαρτυρεί προφανή επιφυλακτικότητα, αλλά και αντίστοιχη δυσπιεψία του θεσμού από τον ελληνικό νομικό κόσμο. Ελλιπής ενημέρωση, φόρος για το νέο - που δεν είναι καν νέο πια - απαιτητικές διατυπώσεις;

Η άποψη περί αποτυχίας του θεσμού των δικηγορικών εταιριών στη χώρα μας, αποκλειστικά και μόνο επειδή ο νομικός κόσμος δεν ήταν έτοιμος να τον δεχτεί, να τον υιοθετήσει και να τον εξελίξει βιώνοντάς τον, αρνούμενος να εναρμονιστεί και να ακολουθήσει τη διεθνή - και κατά τη γνώμη μας θετική - αυτή εξέλιξη του επαγγέλματός μας λόγω δυσπιστίας, προσωποκεντρικών και παλαιομοδίτικων νοστροποιών, δεν αποτελεί το μονογενή παράγοντα δυσλειτουργίας του θεσμού. Κατ' ουσίαν, σημαντική τροχοπέδη και ανάχωμα στη διαδικασία αυτή εξέλιξης του επαγγέλματός μας διαδραμάτισαν οι δύσκαμπτες και απαγορευτικές διατυπώσεις του σχετικού νομοθετήματος, όπως ο προβλεπόμενος ελάχιστος αριθμός των πέντε εταιρίων για τη σύσταση δικηγορικής εταιρίας, που απέτρεψαν τη μεγαλύτερη μάζα των δικηγόρων από το να χρησιμοποιήσει τις δικηγορικές εταιρίες ως σύγχρονο φορέα άσκησης του λειτουργήματός τους.

Αναμφίβολα παρά τις όποιες τεχνικές και νομοτεχνικές δυσκολίες εφαρμογής του θεσμού στην πράξη, είναι διεθνώς παραδεκτό και αποδεδειγμένο ότι ο θεσμός χαίρει πλειάδας πλεονεκτημάτων τα οποία συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Πρώτον, ο μεγάλος αριθμός των δικηγόρων που απαρτίζουν μια τέτοια εταιρία συντίνει στη δυνατότητα εξειδίκευσης του γραφείου σε περισσότερους κλάδους δικαίου, έτσι ώστε να μπορεί αυτό να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες ανάγκες που γεννά η ελευθερία κυκλοφορίας κεφαλαίων, προσώπων και αγαθών στον διεθνή χώρο με τη συνεπαγόμενη υποχρέωση εφαρμογής περισσότερων δικαιικών συστημάτων. Κατά τον τρόπο αυτό το γραφείο προσφέρει καλύτερου επιπέδου υπηρεσίες, ταχύτερη εξυπηρέτηση στον πελάτη, νομικά ασφαλείς συμβουλές, επιτυχώνοντας έτσι αποδοχές υψηλότερου επιπέδου.

Δεύτερον, οι δικηγορικές εταιρίες έχουν το πλεονέκτημα ότι μπορούν να επιτύχουν αποδοτικότερη εκμετάλλευση των μέσων, δηλαδή του προσωπικού, των μηχανημάτων, του υλικοτεχνικού εξοπλισμού καθώς

και διαρκή επαγγελματική μετεκπαίδευση. Στις δικηγορικές εταιρίες εξασφαλίζεται εκτός των άλλων διαρκής γραμματειακή υποστήριξη, πλουσιότερη βιβλιοθήκη, εκπροσώπηση σε Συνέδρια και επιστημονικές ημερίδες, επιμερισμός του κατ' άτομο αναλογούντος κόστους, στοιχεία τα οποία συντίνουν στην επαύξηση του επαγγελματισμού ενός γραφείου.

Τρίτον, η ανατροπή του παραδοσιακού σχήματος προσωπικής εμπιστοσύνης του πελάτη στον ένα και μοναδικό ή στον επικεφαλή δικηγόρο και η αντικατάστασή του από την εμπιστοσύνη στο σύνολο, στην ομάδα και στην πληρότερη εξυπηρέτηση επί τη βάσει αντικειμενικών πλέον κριτηρίων.

Τέταρτον, περαιτέρω οι δικηγορικές εταιρίες παρέχουν τη δυνατότητα κάλυψης των αναγκών μεγάλων εταιριών που στελεχώνονται συχνά ακόμη και από εσωτερικό νομικό τμήμα προερχόμενο και καθοδηγούμενο από τη δικηγορική εταιρία, δυνατότητα ανύπαρκτη για τον μεμονωμένο δικηγόρο.

Πέμπτον, ο προνομιακός και συγκριτικά χαμηλότερος φορολογικός συντελεστής των δικηγορικών εταιριών σε σχέση με τους μεμονωμένους φορολογούμενους επιτηδευματίες δικηγόρους βάση κλίμακας που ξεπερνά στις περισσότερες περιπτώσεις τον φορολογικό συντελεστή των δικηγορικών εταιριών εξασφαλίζει περισσότερα έσοδα σε όσους επιλέγουν αυτή τη λύση.

Βεβαίως ο θεσμός των δικηγορικών εταιριών ανατρέπει διάφορες πτυχές της παραδοσιακής δικηγορίας και εισάγει νέα στοιχεία όπως: εξάρτηση εκ των συνεταιρών, περιορισμός της απόλυτης κλασικής αυτονομίας, απόδοση λογαριασμού και ενημέρωση κινήσεων, διαφάνεια και ανάπτυξη δομών συνεργασίας και συνδιαχείρισης, προσωπική ανωνυμία, περιορισμός στην επιλογή των πελατών εξαιτίας των συγκρούσεων συμφερόντων πολλών εξ αυτών, χρεώσεις επί τη βάσει ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής, περιορισμός της εξαρτημένης προσωπικής σχέσης δικηγόρου- πελάτη.

Εκσυγχρονισμός του ισχύοντος νομοθετικού καθεστώτος

Στην κατεύθυνση εκσυγχρονισμού του θεσμού των δικηγορικών εταιριών και στα πλαίσια του Νέου Κώδικα Περί Δικηγόρων, ο Δ.Σ.Α. όρισε ειδική επιτροπή απαρτιζόμενη από τους Συμβούλους του Δ.Σ.Α. Νικόλα Κανελλόπουλο, Γιώργο Μπούρα και Χριστίνα Τσαγκλή, με σκοπό την επεξεργασία προτάσεων και τροποποίησεων του κανονιστικού

πλαισίου των δικηγορικών εταιριών. Η Επιτροπή του Δ.Σ.Α. κάλεσε όλους τους εκπροσώπους των Δικηγορικών Εταιριών (38 Εταιρίες εγγεγραμμένες στον Δ.Σ.Α.) σε κοινή συνεδρίαση, όπου συζητήθηκαν οι προτεινόμενες διατάξεις του νέου Κώδικα περί Δικηγόρων που αφορούν στις Δικηγορικές Εταιρίες καθώς και όλες οι προτάσεις και απόψεις τους σε σχέση με το νέο θεσμικό πλαίσιο των Δικηγορικών Εταιριών.

Τα μέλη της Επιτροπής του Δ.Σ.Α., αφού επεξεργάστηκαν τις έγγραφες προτάσεις και απόψεις που τέθηκαν υπόψη τους, κατέληξαν κατ' αρχήν στο ότι το σχέδιο των τροποποιήσεων του Κώδικα που αφορούν στις Δικηγορικές Εταιρίες αποτελεί σαφή πρόσδοτο συγκριτικά με το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο καθώς αντιμετωπίζει και επιλύει αρκετά από τα προβλήματα του ισχύοντος νομοθετικού καθεστώτος που είχαν συντείνει στη δυσλειτουργία του θεσμού.

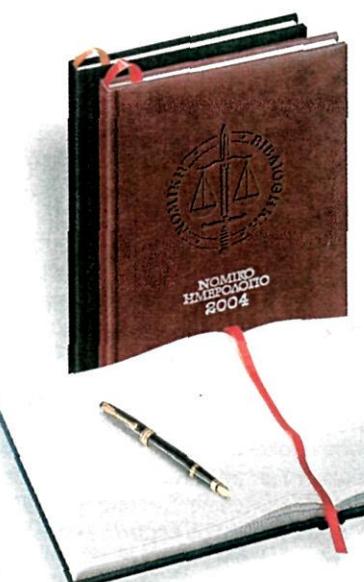
Συγχρόνως όμως θεωρήθηκε αναγκαίο να τροποποιηθούν συγκεκριμένες διατάξεις, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η εταιρική λειτουργία, να δοθεί το μέγιστο δυνατό εύρος αυτορύθμισης μέσω του εκάστοτε καταστατικού ή εσωτερικού κανονισμού και να περιοριστούν όσο το δυνατόν οι αντίστοιχες κανονιστικές ρυθμίσεις αναγκαστικού χαρακτήρα.

Το Δ.Σ. του Δ.Σ.Α. απεδέχθη την εισήγηση της Επιτροπής, της οποίας τα βασικά σημεία συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Έγινε αποδεκτή η τροποποίηση του Σχεδίου σύμφωνα με την οποία δύο ή περισσότεροι δικηγόροι μπορούν να συστήσουν "Αστική Επαγγελματική Δικηγορική Εταιρία", πράγμα το οποίο αποτελούσε αίτημα της πλειοψηφίας των συναδέλφων για πάρα πολύ καιρό γιατί το ισχύον καθεστώς που προβλέπει τουλάχιστον πέντε δικηγόρους αποτέλεσε κατά την κρατούσα άποψη τη σημαντικότερη τροχοπέδη του θεσμού. Η άποψη η οποία εκφράστηκε από εκπροσώπους δύο - τριών δικηγορικών εταιριών ότι η μείωση του ελαχίστου αριθμού των εταιρών από πέντε σε δύο είναι εσφαλμένη, γιατί θα οδηγήσει "στη δημιουργία μιας αντίστροφης τάσης αποδόμησης των δικηγορικών εταιριών" με πιθανό κίνδυνο απόσυρσης του θεσπισμένου φορολογητης 25%, λόγω της δημιουργίας πολυάριθμων μικρών εταιριών, αποκρούσθηκε ομόφωνα ως πλήγμαστα τον υγιή ανταγωνισμό και δημιουργούσα δεσπόζουσα θέση στην αγορά των δικηγόρων με προνόμια αθέμιτου πια χαρακτήρα για λίγους και συνειδητή και θελημένη δημι-

Νομικό Ημερολόγιο 2004

Για τον έγκαιρο προγραμματισμό των υποθέσεών σας

Τιμή: Φυσικά πρόσωπα 14 €
Νομικά πρόσωπα 20 €

✓ Νομικές - Γενικές Πληροφορίες

✓ Εβδομαδιαία γραμμογράφων ειδικά σχεδιασμένη για τις καθημερινές ανάγκες του δικηγόρου

✓ Επίσιος και μηνιαίος προγραμματισμός 2004 για καλύτερη οργάνωση των υποθέσεων

✓ Προγραμματισμός 2005 για προσδιορισμό και αναβολές υποθέσεων

✓ Πίνακας παρακολούθησης αποφάσεων δικαστηρίων

✓ Εύχρονο σχήμα - Καλαίσθητη δερματόδετη βιβλιοδεσία